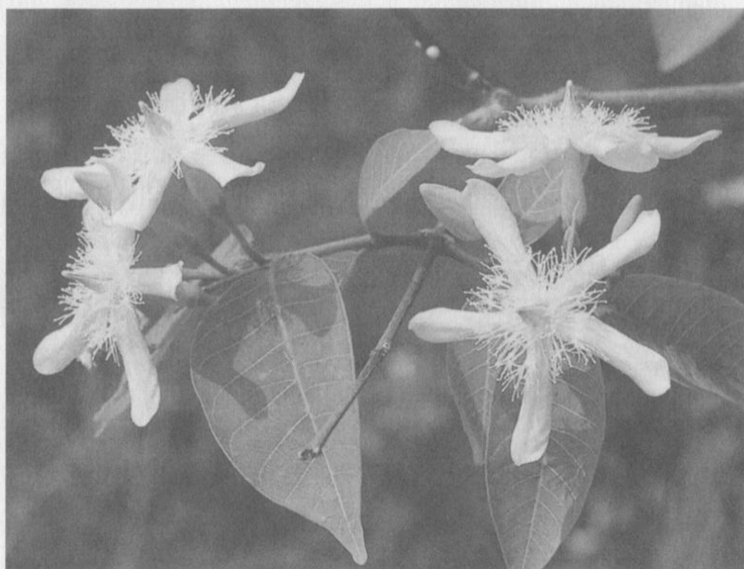

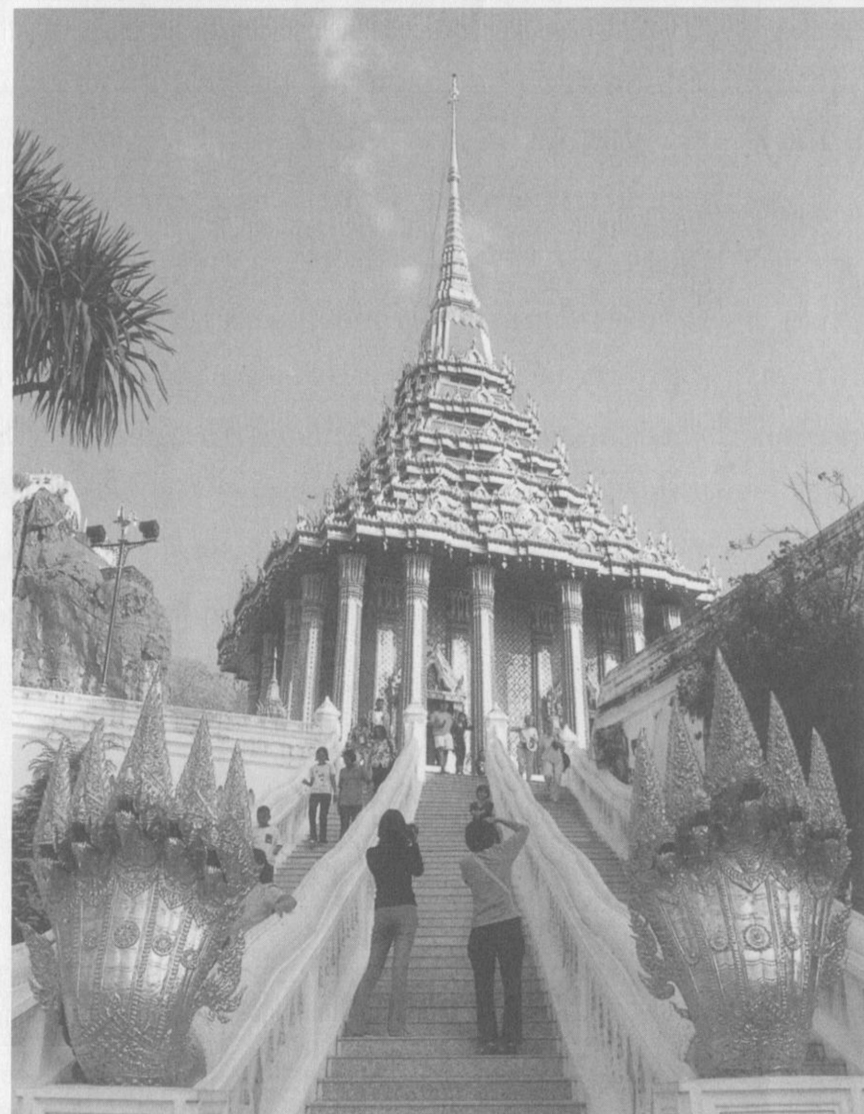
โมกราชินี

พรรณไม้ชนิดใหม่ของโลก ค้นพบโดยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย สันติสุข ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสำรวจและจำแนกพรรณไม้ กรมป่าไม้ ในระหว่างการสำรวจพรรณพฤกษาชาติภูเขาหินปูน ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ยืนยันและสนับสนุนการยกรูปพรรณพรรณไม้สกุลโมกมัน (WRIGHTIA) นี้ เป็นพรรณไม้ชนิดใหม่ของโลก มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ มีดอกที่สวยงาม จัดเป็นพรรณไม้ถิ่นเดียว (Endemic species) พบในประเทศไทย ใกล้จะสูญพันธุ์ กรมป่าไม้จึงขอพระราชทานพระราชานุญาต ใช้ชื่อพันธุ์ไม้ชนิดใหม่ ตามพระนามของสมเด็จพระบรมราชินีนาถว่า **"WRIFHTIA SIRIKITIAE MID. & SANTISUK"**

จัดพิมพ์โดย : งานประชาสัมพันธ์ กองวิชาการและแผนงาน
เทศบาลตำบลพระพุทธบาท โทร. 036-267111-3

วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร

อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

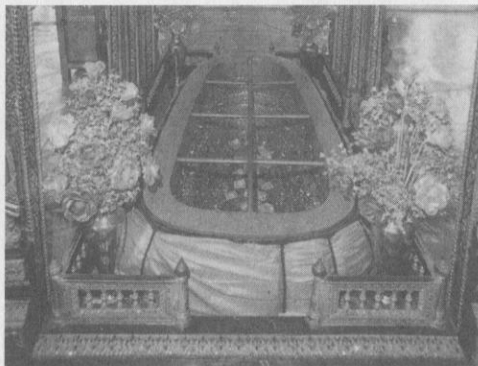

www.watphrabuddhabat.com

วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร

วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ที่ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เป็นแผ่นดินที่สั่งสมมรดกทางพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอกชนิดพิเศษ สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ปี พ.ศ.2167 สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม โปรดเกล้า ฯ ให้สร้างวัดขึ้นไว้สิ่งสำคัญของวัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร คือ **รอยพระพุทธบาท ปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ของประเทศไทย** อาคารที่สร้างครอบรอยพระพุทธบาท คือ **พระมณฑป มีลักษณะเป็นอาคารสี่เหลี่ยมจัตุรัส เป็นสถาปัตยกรรมที่งดงามที่สุด** ในวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร มีสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาและเรียนรู้มากมาย มีบุคลากร อาสาสมัครเจ้าบ้านที่ดีฯ พร้อมให้การต้อนรับให้คำแนะนำและอธิบายรายละเอียดให้กับทุกท่านด้วยความเต็มใจยิ่ง

รอยพระพุทธบาท

พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของ
สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

พระราชประวัติ

พระเจ้าทรงธรรม ประสูติ พ.ศ. 2134

พระเจ้าทรงธรรม พระนามเดิมว่า อินทราชา

พระเจ้าทรงธรรม คือ พระอินทราชาเจ้าช้างเผือก

จากพงศาวดาร คำให้การของขุนหลวงหาวัด ระบุว่า พระเจ้าทรงธรรม เป็นราชนัดดาพระมหาธรรมราชา (พระชนกของพระนเรศวร) มิได้บอกว่าเป็นโอรสของพระองค์ใด

วันวลิต เป็นชาวฮอลันดา ทำงานให้กับบริษัทอินเดียตะวันออกของฮอลันดามาตั้งสถานีค้าขายในปัตตานี อยุธยา สำนักงานใหญ่อยู่ที่ปัตตาเวีย วันวลิตเข้ามาอยู่ในอยุธยา 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2176 ถึง พ.ศ. 2185 พระเจ้าทรงธรรมเป็นโอรสของพระเอกาทศรถ และมีอนุชา 2 องค์ คือพระศรีศิลป์และพระองค์ทอง

พระเจ้าทรงธรรมเสด็จขึ้นครองราชย์ พ.ศ. 2163

พระเจ้าทรงธรรมเสด็จสวรรคต พ.ศ. 2171 พระชนมพรรษา 37 พรรษา

และจากจดหมายเหตุต้นฉบับภาษาฮอลันดาในหอสมุดของฮอลันดาความปรากฏว่า พระเจ้าทรงธรรมเสวยราชย์ รวม 19 ปี

พระราชกรณียกิจ

1. **สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม** พระมหากษัตริย์ทรงเป็นนักปราชญ์ มีพระปรีชาสามารถในเรื่องพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ดังคำให้การของขุนหลวงหาวัดว่าอันพระไตรโลกนาถ ขึ้นเธอทรงทศพิธราชธรรมหนักหนา พระองค์ตั้งอยู่ในศีลาและอุโบสถศีลมิได้ขาด พระองค์ชำนาญในการพระธรรมแลคันถธุระ วิปัสสนาธุระทั้งพระสูตรและพระปรมัตถ์พระองค์ก็บอกหนังสือพระสงฆ์อยู่อัตราทรงแต่งมหาเวสสันดรชาฎกมาแต่ครั้งนั้น ดังนั้นวรรณกรรมกาพย์มหาชาติได้ทรงแต่งขึ้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม มีการประชุมกวี นักปราชญ์ ราชบัณฑิต จึงสำเร็จในแผ่นดินของพระองค์

2. **สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม** ทรงมีพระกรุณาธิคุณต่อวัดพระพุทธบาทเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดประมาณมิได้จึงถือว่าพระองค์ทรงเป็น **พระปฐมบรมอัครศาสนูปถัมภกพระพุทธบาท** ทั้งนี้มีการค้นพบรอยพระพุทธบาทในสมัยของพระองค์ พระองค์ทรงเลื่อมใสศรัทธาให้พุทธศาสนิกชนได้กราบไหว้สักการะบูชา เป็นมรดก

สมบัติของชาติของแผ่นดินและของโลก สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา โดยวางรากฐานขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของไทยไว้เป็นแบบอย่างให้มีจิตสำนึกหวงแหนในความเป็นไทยมีความรักวัฒนธรรมไทย

3. **สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม** ทรงเป็นนักปราชญ์มิใช่นักรบทรงเลื่อมใสในพระศาสนาทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลมากมาย พอพอกับที่ทรงเอาพระทัยใส่ในพระธรรมวินัย

4. **สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม** ทรงรักความยุติธรรม รักความเที่ยงตรงและโปรดปรานคนดีทั้งปวงทรงเอาพระทัยใส่ดูแลไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินของพระองค์อย่างเต็มที่ตลอดไปจนถึงชาวต่างประเทศ ซึ่งเข้ามาพำนักอยู่ในพระราชอาณาจักรในสมัยของพระองค์ได้เจริญสัมพันธไมตรีค้าขายกับชาวญี่ปุ่น และชาวฮอลันดาเป็นเนืองนิจ พระองค์จึงได้สมญาว่า พระโพธิสัตว์ ชาวต่างประเทศใกล้เคียงถวายความเคารพเป็นอย่างสูง อริราชศัตรูไม่หาญกล้ามารุกราน

ประเพณีตักบาตรดอกไม้

พระบรมราชานุสรณ์
ของ
สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสโร) วัดอนงคาราม สังฆมนตรีว่าการองค์การสาธารณูปการเป็นผู้กำกับการพระพุทธบาทตั้งแต่สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ดำริเห็นว่า รอยพระพุทธบาท ได้ค้นพบในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม และพระมหากษัตริย์พระองค์นั้น ได้ทรงวางรากฐานสร้างพระมณฑป พระอุโบสถ พระวิหาร และบริเวณมณฑลเป็นรมณียสถานอันมโหฬาร นับว่าพระองค์ทรงมีพระคุณอันยิ่งใหญ่อยู่ในฐานะอันเป็นอนุสรณียบุคคลสมควรจะสร้างพระบรมราชานุสรณ์ขึ้นเป็นที่เคารพบูชาเพื่อประชาชนจะได้รำลึกถึงพระเกียรติคุณ

การก่อสร้างพระบรมราชานุสรณ์ ของพระเจ้าทรงธรรมได้สร้างพระวิหารจตุรมุขและประกอบพิธีหล่อพระบรมรูปด้วยทองสัมฤทธิ์ ในท่าประทับนั่งห้อยพระบาท

พระหัตถ์จับพระแสงดาบพาดบนพระเพลาอัญเชิญประดิษฐานไว้บนพระแท่นในพระวิหาร

พระบรมราชานุสรณ์พระเจ้าทรงธรรม ได้ประดิษฐานอยู่ในอาคารแบบไทยรูปจัตุรมุขขนาดกว้าง 4.5 เมตร ยาว 9.25 เมตร สูง 7 เมตร ประกอบด้วยช่อฟ้าใบระการวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเป็นเงิน 373,016 บาท (สามแสนเจ็ดหมื่นสามพันสิบหกบาทถ้วน)

วันที่ 6 เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2503 เป็นวันประกอบพระราชพิธีสังเวยบวงสรวง อัญเชิญดวงพระวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม โดยพระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากจังหวัดพระนคร ถึงวัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี และทรงประกอบพิธีเปิดพระบรมราชานุสรณ์พระเจ้าทรงธรรม

วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร พี่น้องประชาชนชาวจังหวัดสระบุรี มีความยินดีขอเชิญชวนทุกท่านเดินทางไปเคารพสักการะบูชา พระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมเพื่อรำลึกถึงพระเกียรติคุณของพระองค์ท่าน ในทุกวาระและทุกโอกาสโดยพร้อมกัน

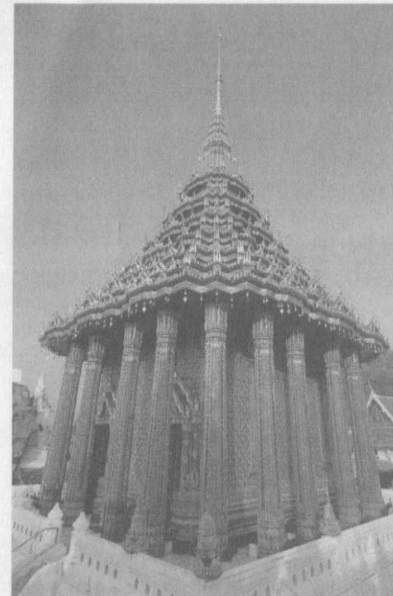

โมกราชินี

สถานที่ที่น่าสนใจ วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร

1. รอยพระพุทธบาท รอยพระพุทธบาทภายในพระมณฑปมีขนาดกว้าง 21 นิ้ว ยาว 60 นิ้ว (3 ศอก 6 นิ้ว) ลึก 11 นิ้ว ประดิษฐานภายในครอบบุษบก ซึ่งอยู่ภายในพระมณฑปใหญ่ รอยพระพุทธบาทเบื้องต้นมีความเชื่อว่าเป็นอุเทสิกเจดีย์ เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต่อมาค้นพบหลักฐานและมีความเชื่อตามคติชาวลังกาว่าพระพุทธเจ้าเสด็จไปประทับรอยพระพุทธบาทไว้ห้าแห่ง ซึ่งรอยพระพุทธบาทที่สระบุรีเป็นหนึ่งในจำนวนห้าแห่ง จึงมีความเชื่อว่าเป็นบริโภคเจดีย์ในชั้นหลังและเป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ ที่สำคัญของพุทธศาสนิกชน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นสัญลักษณ์แทนพระสัมมาสัมพระพุทธเจ้า ลักษณะของรอยพระพุทธบาทนี้เป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะของมหาบุรุษ คือเมื่อพระบาทเหยียบลงบนพื้นจะเต็มไม่เว้าแหว่ง และปรากฏลายมงคลร้อยแปด

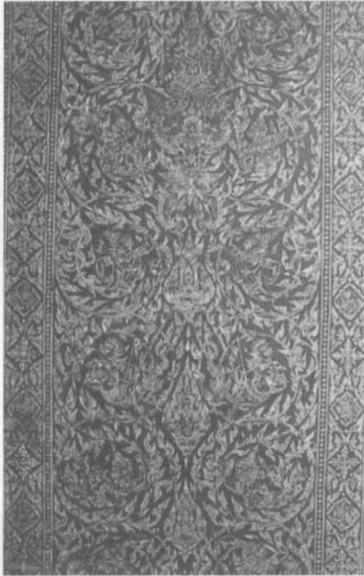

2. พระมณฑป พระมณฑปเป็นอาคารที่สร้างครอบรอยพระพุทธบาท มีลักษณะเป็นอาคารสี่เหลี่ยมจัตุรัส ประกอบด้วยหลังคาเครื่องยอดทรงประสาทยอดเดี่ยว ผนังก่ออิฐถือปูนทั้งสี่ด้าน รูปร่างคล้ายบุษบก ปหลังคาพระมณฑปประกอบด้วยชั้นเหมและซุ้มรังไก่บนชั้นหลังคาแต่ละชั้นจะเห็นช่อฟ้าและหางหงษ์หรือนาคปักมีปลายปากเป็นแบบปากปลามิใช่ปากนก แสดงให้เห็นถึงรูปแบบศิลปสถาปัตยกรรมของช่างจากวังหน้าในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างชัดเจน สามารถศึกษาเปรียบเทียบได้กับช่อฟ้า และหางหงษ์ที่หลังคาพระที่นั่งพุทไธสวรรย์และหมู่พระวิมานในพระราชวังบวรสถานมงคล (วังหน้า) ปัจจุบัน คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

3. บุษบก บุษบกเป็นเรือนเครื่องยอดหลังคาปราสาทขนาดเล็กมีลักษณะโปร่ง ประกอบด้วยเสาสี่ต้นมีฐานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุม ไม่มีการก่อผนังระหว่างเสาเพราะถ้ามีการก่อผนังเรือนเครื่องยอดนี้จะเป็นพระมณฑปบุษบกนี้สร้างครอบรอยพระพุทธบาท และประดิษฐานอยู่กลางพระมณฑป บนพื้นรอบ ๆ รอยพระพุทธบาทปูลาดด้วยเสื่อเงินที่สานเป็นลวดลายสวยงาม

ใต้ชั้นหลังคาบุษบกตามเสาประดับด้วยคันทวยรูปนาค เป็นตัวค้ำยันเสากับชายหลังคาบุษบก ตัวเสาประดับลายไม้ แกะสลักเป็นลายกระจัง และลายกาบลงรักปิดทองอย่างงดงาม

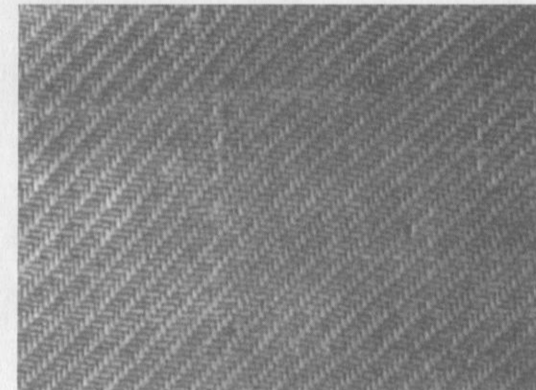

4. บานประตูมุก บานประตูประดับมุกที่สร้างครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าบรมโกศจะงามวิจิตรพิสดารเพียงใดนั้นไม่สามารถจะนำมาบรรยายได้ถูกต้องเพราะปรากฏว่าบานประตูเหล่านั้นได้ถูกไฟไหม้เป็นเถ้าถ่านไปหมดตั้งแต่ พ.ศ. 2309 คือก่อนที่กรุงศรีอยุธยาจะเสียแก่ข้าศึกหนึ่งปี บานประตูมุกที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้เป็นของสร้างในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กรอบประตูเป็นไม้จำหลักลายเทพพนมล้อมด้วยลายก้านขด ลงรักปิดทอง ที่น่าสนใจคือลายไม้จำหลักทั้ง 2 ส่วนนี้ อาจเป็นจำหลักเดิมที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และน่าจะเป็นฝีมือของช่างวังหน้า เพราะมีส่วนคล้ายกับลายไม้จำหลักภายในพระอุโบสถวัดชนะสงคราม บางลำพู กรุงเทพฯ อย่างยิ่ง

ประตูด้านนอกทั้งสี่ของพระมณฑป เป็นไม้ลงรักประดับมุก ฝีมือช่างสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช งดงามมาก พระองค์ได้มีพระบัณฑูรสั่งช่างทำลายประดับมุกทั้งสี่ ประตูผูกเป็นลายเทพเจ้าชั้นสูงในสวรรค์ มีรูปพระพรหมทรงหงส์ พระนารายณ์ทรงครุฑ ขนาบบนและล่างด้วย ลายรูปสัตว์หิมพานต์ กนกก้านขอ เช่น ครุฑ นาค ราชสีห์ กรอบประตูประดับ ลายประจำยามก้ามปู ที่อกเลาของประตูส่วนบน ประดับด้วยลายเทพจตุโลกบาล ได้แก่ท้าวเวสสุวัณยืนถือกระบอง คอยพิทักษ์มิให้สิ่งชั่วร้ายกล้ำกรายเข้าไปภายในพระมณฑป

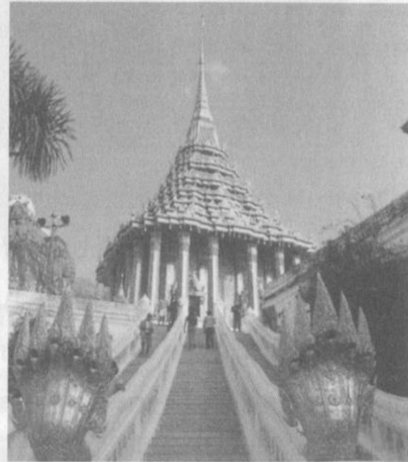
5. หน้าบันเหนือประตูพระมณฑป ลักษณะซุ้มหน้าบัน และลายไม้จำหลักภาพพระนารายณ์ทรงครุฑล้อมรอบด้วยลายกนกก้านขด ขนาบด้วยลายคชสีห์และลายราชสีห์ กรอบประตูด้านบนเป็นไม้จำหลักลายเทพพนมกนกก้านขด ลักษณะและฝีมือช่างคล้ายกับลายไม้จำหลักของช่างวังหน้า ที่ปรากฏในพระอุโบสถวัดชนะสงคราม บางลำพู กรุงเทพฯ

6. เสื่อเงินปูพื้นภายใน เสื่อเงินปูพื้นภายในพระมณฑปใหญ่ สมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ทรงพระราชศรัทธาให้แผ่นเงินปูลาดพื้นภายในพระมณฑป และเดิมเป็นเสื่อเงินที่เป็นแผ่นเงินเรียบ ๆ ขอบจะม้วนกลมแบบถักขอบคล้ายกับทำ

เลียนแบบพรมเปอร์เซีย เป็นที่นิยมในราชสำนักมาแต่โบราณ โดยเฉพาะในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กล่าวว่า ใช้เงินดาษปูพื้นภายในพระมณฑป 600 ชั่ง เสื่อเงินนี้ได้ซ่อมกันขึ้นหลายคราว ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันเป็นของทำขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2494

7. **บันไดนาคขึ้นพระมณฑป** บันไดนาคขึ้นพระมณฑป บันไดสำหรับขึ้นนมัสการพระพุทธบาทของเดิมมี 2 ทาง คือ ทางทิศตะวันตก และทางทิศเหนือที่เชิงบันไดทั้งสองข้าง มีหัวนาคหล่อสัมฤทธิ์ แต่บันไดทิศตะวันตก หรือด้านประตูเสด็จนั้นเป็นนาค 5 เศียร เป็นของหล่อขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ประจำเชิงบันได 2 สาย ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างบันไดเพิ่มขึ้นอีกสายหนึ่ง รวมเป็น 3 สาย และหล่อเศียรนาคด้วยสัมฤทธิ์ประจำราวบันไดเพิ่มขึ้นอีก 1 เศียรด้วย ส่วนเศียรนาคหล่อสัมฤทธิ์อีกคู่หนึ่ง ที่ประจำราวบันไดทางทิศเหนือตรงประตูยักษ์เข้ามานั้นเป็นนาค 7 เศียร แต่ละเศียรสวมมงกุฎมีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา กล่าวกันว่าสร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ

8. **ยักษ์เฝ้าประตูเข้าลานพระพุทธบาท** ที่ประตูเข้าลานพระพุทธบาท มียักษ์ปูนปั้น 2 ตน ยืนอยู่ริมประตูนอกกำแพงกั้นลานพระพุทธบาท แต่ละตนปั้นเป็นยักษ์หลายหน้า ยักษ์ 2 ตน ปัจจุบันนี้เป็นของสร้างซ่อมขึ้นมาใหม่ คงจะซ่อมตามรูปเดิมที่มีมา

9. **ระฆังแขวน** ริมกำแพงแก้วซึ่งล้อมพระมณฑปพระพุทธบาททางด้านเหนือ มีระฆังแขวนอยู่หลายสิบใบ ระฆังเหล่านี้แขวนไว้เพื่อให้พุทธศานิกชนทั้งหลายตีถวายเป็นพุทธบูชาหลังจากปิดทองพระพุทธบาท และบริจาคทานเสร็จแล้ว ปัจจุบันได้ปรับปรุงโดยปรับภูมิทัศน์พระมณฑปให้มีความสง่างามเมื่อมองจากด้านล่างขึ้นไป จึงนำระฆังแขวนมาไว้ด้านล่าง โดยกำหนดให้มีระฆังเก่าแก่เพียง 72 ใบ เพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ คือ 72 พรรษา

10. **โมกราชินี** พรรณไม้ชนิดใหม่ของโลก ค้นพบโดยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย สันติสุข ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสำรวจและจำแนกพรรณไม้ กรมป่าไม้ ในระหว่างการสำรวจพรรณพฤกษาชาติภูเขาหินปูน ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 Dr.D.J. Middleton ผู้เชี่ยวชาญพรรณไม้วงศ์ APOCYNACEAE ของโลก แห่ง

มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ยืนยันและสนับสนุนการยกรูปพรรณพรรณไม้สกุลโมกมัน (WRIGHTIA) นี้ เป็นพรรณไม้ชนิดใหม่ของโลก พรรณไม้ใหม่นี้เป็นชนิดที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะดอกที่สวยงาม จัดเป็นพรรณไม้ถิ่นเดียว (Endemic species) พบเฉพาะในประเทศไทย มีสถานภาพเป็นพรรณไม้ที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ชนิดหนึ่งของโลก (Rare and endangered species) กรมป่าไม้จึงขอพระราชทานพระราชานุญาต ใช้ชื่อพันธุ์ไม้ชนิดใหม่ของสกุล WRIGHTIA ตามพระนามของสมเด็จพระบรมราชินีนาถว่า "WRIFHTIA SIRIKITIAE MID. & SANTISUK" เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณของสมเด็จพระบรมราชินีนาถจากการที่ได้ทรงสนับสนุนและทรงริเริ่มโครงการต่าง ๆ ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นับว่าเป็นพรรณไม้ชื่อตาม พระนามต้นแรกที่เป็นไม้พื้นเมืองของประเทศไทย

โมกราชินี เป็นต้นไม้ขนาดเล็ก ผลัดใบ สูงประมาณ 4-6 เมตร ทุกส่วนของต้นมียางสีขาวข้น เปลือกลำต้นมีสีน้ำตาลอ่อน มีตุ่มใหญ่หนาแน่น **ใบ** เดี่ยว ออกตรงข้ามเป็นคู่ มีขนนุ่มประปราย **ดอก** สีขาวกลิ่นหอมอ่อน **ผล** ออกเป็นฝักคู่ รูปคล้ายกระบองยาว ฝักอ่อนสีเขียว ฝักแก่สีน้ำตาลอ่อนแตกออกตามตะเข็บด้านในเมื่อฝักแห้งภายในมีเมล็ดจำนวนมากปลายเมล็ดเป็นกระจุกพู่ขน

โมกราชินี พบขึ้นห่าง ๆไม่กี่ต้น ตามซอกภูเขาหินปูนที่แห้งแล้ง ในป่าละเมาะผลัดใบตามธรรมชาติรอบอาณาจักรเขตวัดพระพุทธบาทฯ จังหวัดสระบุรี เพียงแห่งเดียวเนื้อไม้ลักษณะคล้ายไม้โมกมัน

กรมป่าไม้กำลังเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ เพื่อเตรียมกล้าไม้สำหรับแจกจ่ายแก่ผู้สนใจในโอกาสต่อไป

อาสาสมัครเจ้าบ้านที่ดี เพื่อสืบสานรอยพระพุทธบาท คือบุคคลที่ทำงานบริการนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาเยี่ยมชมรอยพระพุทธบาทและสถานที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์บริเวณโดยรอบวัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร

อาสาสมัครเจ้าบ้านที่ดีฯ คือบุคคลที่พร้อมนำบริการนักท่องเที่ยวอธิบายความเสริมสร้างความรู้ประสานความเข้าใจ ตอบข้อซักถามตลอดถึงการช่วยเหลือ แนะนำบริการนักท่องเที่ยว ทุกคนตั้งใจทำงานด้วยความเสียสละ ไม่รับค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น หวังทุกท่านมีความสุขตลอดระยะเวลาที่อยู่ที่วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร

ศูนย์กลางการติดต่อประสานงานฯ

ท่านจะได้รับความสะดวก กรุณามีหนังสือหรือจดหมายแจ้งล่วงหน้า ในกรณีที่ท่านจะเดินทางไปเป็นหมู่คณะ

1. วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร
2. เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร (พระเทพปริยัติโมลี) โทร. 0-3622-6185, 0-3626-6025
3. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร (พระครูพิศาลธรรมโฆษิต) โทร. 0-3632-1972
4. ประธานชมรมอาสาสมัครเจ้าบ้านที่ดี (นายพิษณุ จันทร์ดา) โทร. 0-3626-7638
5. อาสาสมัครเจ้าบ้านที่ดีฯ เยาวชนจาก 9 สถานศึกษา
   - 5.1 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม โทร. 0-3621-1206, 0-3621-1199
   - 5.2 โรงเรียนพุแควิทยา โทร. 0-3636-9112, 0-3634-7121
   - 5.3 โรงเรียนหน้าพระลาน โทร. 0-3631-5118
   - 5.4 โรงเรียนอนุบาลวัดพระพุทธบาท โทร. 0-3626-6766
   - 5.5 โรงเรียนสุธีวิทยา โทร. 0-3626-6593
   - 5.6 โรงเรียนท้ายพิกุล โทร. 0-3626-6281
   - 5.7 โรงเรียนพระพุทธบาทพลานุกูลวิทยา โทร. 0-3626-7880
   - 5.8 โรงเรียนเมธาวีวิทยาคม โทร. 0-7030-1624
   - 5.9 โรงเรียนวัฒนานุกูล โทร. 0-3626-6058